

קהילת אקדמיה-כיתה קווים כלליים למפגשים ראשונים*

מטרה | בניית קבוצה

משתתפות | חברות קהילת אקדמיה-כיתה

עזרים | מסמך תעודת זהות: קהילת אקדמיה-כיתה, מסמך מתווה שיחה: מותאם לקהילת אקדמיה-כיתה

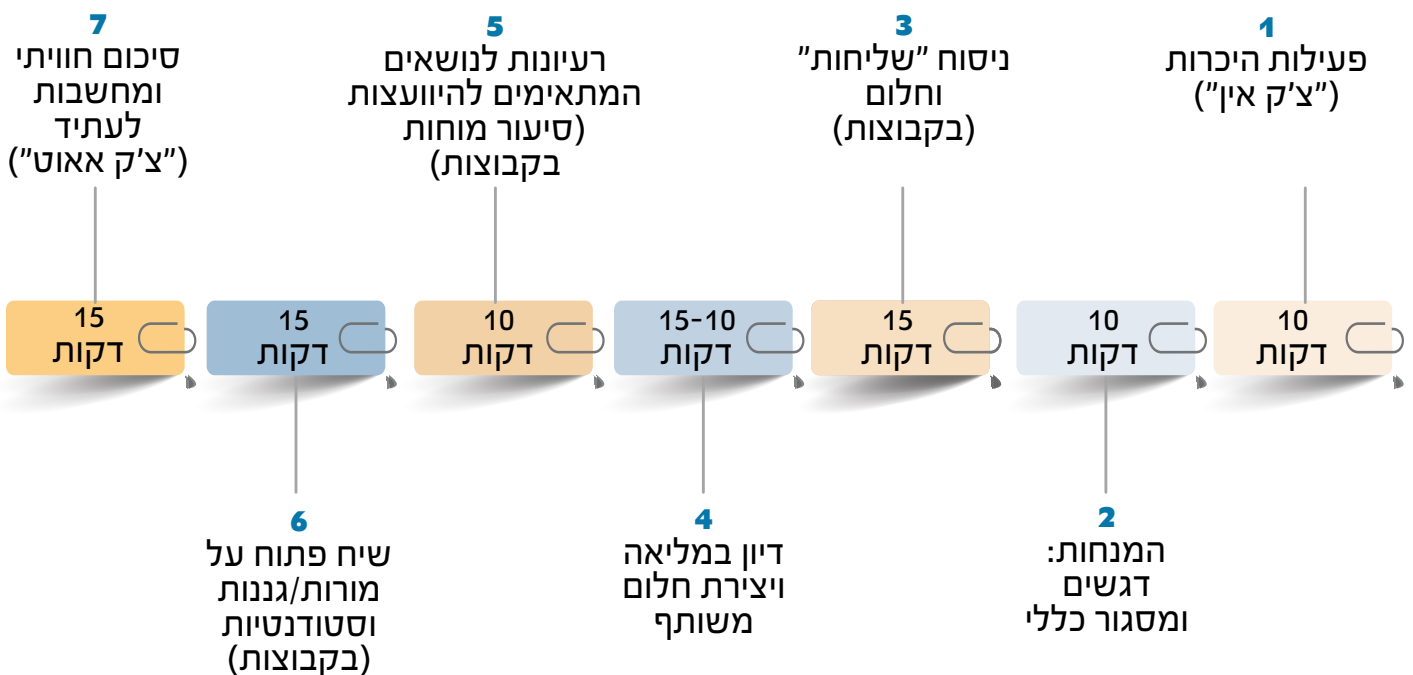
מסגרת הזמן של כל מפגש להלן היא 90 דקות.

במסמך זה מוצעים צירי זמן כלליים לשני המפגשים הראשונים של קהילת אקדמיה-כיתה. זוהי מסגרת כללית בלבד. היא יכולה לסייע לכן לתכנן את המפגשים, ויש לצקת בה תוכן ופעילויות. חשוב להקפיד על סדירויות מבחינת מועדי המפגשים, שיבוץ הסטודנטיות המציגות ומבנה המפגשים: פתיחה ("צ'ק אין") --- תוכן מרכזי --- סיכום ("צ'ק אאוט").

ביסוס של קהילה מקצועית שתעבוד ביחד ביעילות הוא אתגר מורכב, המחייב הנחיה רגישה ומקצועית. על המנחות מוטלת האחריות לרתימת חברות הקהילה לשתף פעולה, לפתח יחסי אמון בקהילה, ולשמש מודל לחברותיה במובנים רבים. בקהילת אקדמיה-כיתה מובנה רובד נוסף של מורכבות, מעצם השילוב של מורות/גננות וסטודנטיות בקהילה אחת. בקרב שני הצדדים, מורכבות מובנית זו עלולה לגרום חששות להיפתח ולשתף בהתחבטויות ובלבטים מקצועיים. חשיפה כזו מציבה את המורה/גננת ואת הסטודנטית במקום פגיע ומאיים, ולכן מחייבת תשתית איתנה של יחסי אמון.

לא מומלץ לדחוף את הקהילה להתחיל בעבודה לפני שהוקדש זמן ראוי בראשית הדרך לבניית בסיס משותף ובטוח של יחסי אמון, פתיחות וכנות בין החברות השונות. גם בהמשך, תפקידן של המנחות יהיה, בין היתר, להיות ערות לכל שינוי ביחסים בתוך הקהילה, לזהות מתחים מתחת לפני השטח, ולקיים שיח פתוח וגלוי בנושא ככל שיעלה הצורך. ראוי לזכור שהתעלמות עלולה להוביל לפגיעה במוטיבציה, למתחים גלויים או סמויים, ולהפעלת מנגנונים דוגמת התגוננות, הכחשה ו/או הרמוניה מלאכותית. אחת הדרכים המקובלות לבניית תשתית בטוחה היא ליצור בין חברות הקהילה הבנות משותפות שילוו את עבודת הקהילה (לרשותכם מסמך תעודת זהות: קהילת אקדמיה-כיתה). הבנות אלו ראויות לבחינה חוזרת מעת לעת, לעדכון ולשינוי בהתאם לצרכים המתגלים "תוך כדי תנועה". זו הדרך שנציע להלן.

* המסמך מנוסח בלשון נקבה מטעמי נוחות בלבד, אולם הוא פונה לכל המגדרים.

שלב 1 בתרשים | פעילות היכרות ("צ'ק אין")

חשוב שכל מפגש של הקהילה יפתח בפעילות "שוברת קרח" ("צ'ק אין"). פעילויות אלה מקדמות היכרות אישית של החברות גם מחוץ להקשר המקצועי, והן תורמות לבניית האמון. (ראו דוגמאות באתר "קהילות מקצועיות לומדות", מכון מופ"ת). להלן קישור לדוגמאות מתוך "קהילות מקצועיות לומדות, מכון מופ"ת" (כאן)

שלב 2 בתרשים | המנחות: דגשים ומסגור כללי

- ההגדרה שהוצגה למוסדות המכשירים הייתה: "הקהילה תעסוק בסוגיות שיעלו מתוך ההתנסות של הסטודנטיות, דילמות, שאלות, התלבטויות, קשיים ואתגרים שהקהילה תחשוב שהם רלוונטיים לכל חברה. הקהילה תשמש מקום מקצועי ותומך להיוועצות של הסטודנטיות, ללימוד של ידע הרלוונטי לסוגיה שנבחרה ולחשיפה לנקודות מבט שונות. הקהילה תתרום לתהליכי הצמיחה וההתפתחות של הסטודנטיות ותשפר את מומחיות ההכשרה של המורות/הגננות המכשירות".
- הקהילה תעסוק בהיוועצות ובלמידה שיתופית בנושאים הקשורים בהכשרה, ולא בפרויקטים או בנושאים שרלוונטיים לכלל בית הספר (כגון בניית טקסים).
- מפגשי הקהילה אינם מיודעים לסדנת הרצאות או לסדנה אחרת (אפשרי רק במקרים מעטים שבהם הסדנה תשתרע נושא מסוים שבו עוסקים בקהילה).
- לוח הזמנים של נושאי המפגשים ושל שמות המציגות בכל מפגש יתואם וייקבע מראש.
- ההתמדה בקהילה ונוכחות סדירה בהן כלל מפתח לעבודה פורה.
- המפגשים הראשונים יוקדשו לבניית תעודת הזהות של הקהילה ולפעילויות נוספות שיקדמו את השיח על הזהות הקהילתית.

1 במסגרת המסמך "קול קורא" למוסדות המכשירים עובדי הוראה: אוניברסיטאות ומכללות אקדמיות לחינוך, להגשת בקשה לתקצוב תוכנית אקדמיה כיתה, שותפות לחיזוק ההוראה, בשנת הלימודים תשפ"ב. המינהל לעובדי הוראה, משרד החינוך, אוגוסט 2021.

שלב 3, 4 בתרשים | ניסוח "שליחות" וחלום

- במשימה זו יגדירו המשתתפות את תפיסתן את מטרות הקהילה, ואת הציפיות האישיות שלהן ממנה (החלום). דוגמאות לשאלות מנחות אפשר למצוא במסמך **תעודת זהות: קהילת אקדמיה-כיתה**.
- עבודה בקבוצות קטנות ומעורבות של מורות/גננות וסטודנטיות, בחלוקה שווה ככל האפשר בין הקבוצות.
- מומלץ להקדיש בתחילה כמה דקות לחשיבה עצמית, ורק לאחר מכן דיונים בקבוצות.
- כל קבוצה תגיע להגדרות משותפות, ואותן תשתף במליאה.
- הניסוח הקהילתי יתועד במסמך שיתופי שילווה את הקהילה בעבודתה לאורך השנה.
- יש לשים לב כי המטרות שנוסחו נמצאות בהלימה עם המטרות שהוגדרו במסמך התבחינים.

שלב 5 בתרשים | סיעור מוחות: רעיונות לנושאים המתאימים להיוועצות בקהילה

- אחרי שהקהילה גיבשה את מטרותיה ו"חלמה" כיצד היא תיראה, כעת היא פנויה לעסוק בגיבוש כללי ההתנהגות (נורמות) ודרכי העבודה. הדרך שנקטנו בשלב 5 (ואפשר לשקול כל רעיון אחר) היא לעורר את החשיבה על נושאים הקשורים בהכשרה ומתאימים להיוועצות בקהילה. רשימת הנושאים עצמה תעובד ותתועד אחרי הפגישה, ותעמוד לרשות משתתפות הקהילה בתכנון המפגשים.
- כדי לקבל רשימת נושאים ארוכה, כדאי להיעזר בטכניקה של סיעור מוחות בקבוצות קטנות. דוגמאות לשיטות הן **טכניקת 5-3-6**, או שיטת הכרטיסיות. בשיטת הכרטיסיות כל משתתפת כותבת רעיון על פתקית או כרטיסייה ומעבירה אותה לחברה היושבת למימינה. חברה זו יכולה להיעזר ברעיון זה כהשראה לרעיון חדש. לאחר שסיימה, היא תעביר את הפתקית של חברתה ואת אלה שהיא ייצרה לחברה שמימינה. וכך הלאה. כל פתקית משמשת להשראה ולעירור רעיונות חדשים.

שלב 6 בתרשים | שיח פתוח על חששות ותקוות

- לאחר שהוגדר חלום משותף, המתאר מצב אידיאלי, חשוב להציף את הנושא של מבנה הקהילה: סטודנטיות ומורות/גננות. התבוננות שיעלו מדיון זה יסייעו בניסוח הנורמות של הקבוצה במפגש הבא.
- שיח זה יש לקיים בקבוצות קטנות או בזוגות.
- חשוב לעודד שיח פתוח, גלוי ולא שיפוטי.

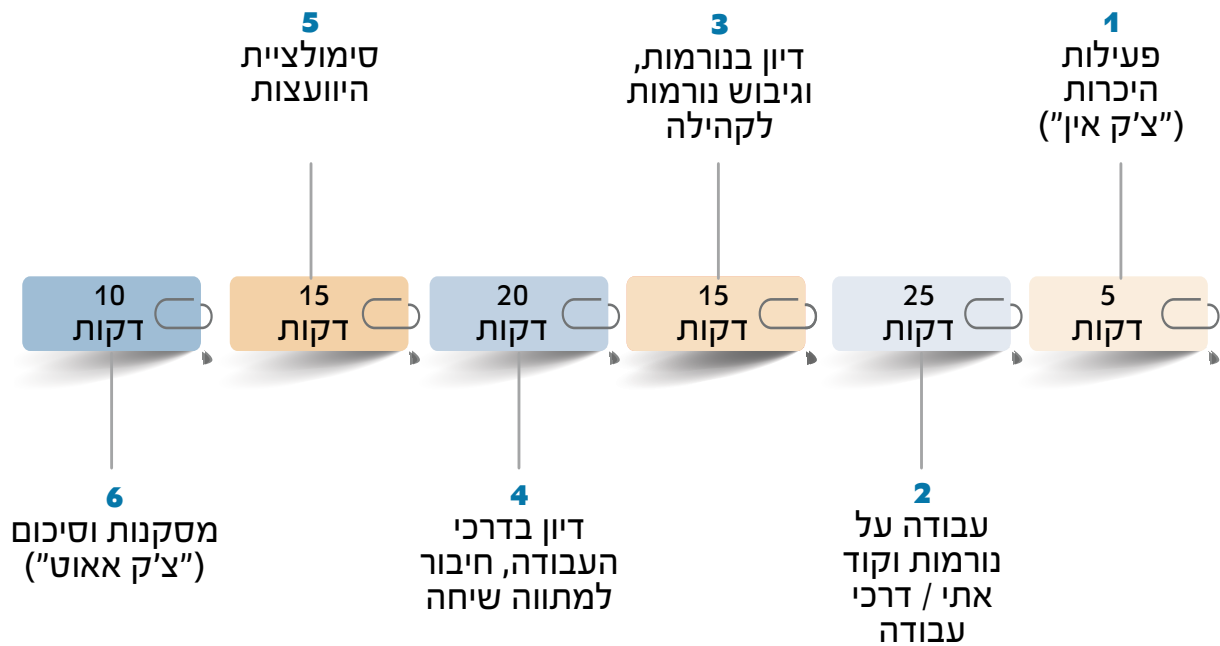
דוגמאות לשאלות:

- האם השילוב של סטודנטיות ומורות/גננות משפיע על הגישה שלי כלפי הקהילה, ובאיזה אופן?
- אילו השפעות חיוביות יש למבנה זה? ואילו השפעות שליליות?
- האם ארגיש בנוח לשתף קשיים והתלבטויות? מה יכול לעזור לי כדי שארגיש בנוח?
- האם למבנה זה תהיה השפעה על דרכי העבודה בקהילה, באיזה אופן?
- האם אני חושבת שהדיונים בקהילה יתרמו לי מבחינה מקצועית? כיצד ומדוע?

שלב 7 בתרשים | סיכום חוויתי ("צ'ק אאוט")

שיתוף התחושות והחוויות שהתעוררו במפגש, כולל ציפיות מהמשך התהליך המשותף.

שלב 1 בתרשים | פעילות פתיחה ("צ'ק אין")

כמו כל מפגש, גם מפגש זה יפתח בפעילות "שוברת קרח" קצרה. פעילות זו חשובה שכן היא מסייעת למשתתפות "להיכנס" למרחב ולהלך הרוח של המפגש. כמו כן, היא מקדמת את ההכרות והאמון בין המשתתפות, ובד בבד מפחיתה מתח ותומכת במציאת בסיס משותף ביניהן.

שלב 2 בתרשים | עבודה על נורמות וקוד אתי, עבודה על דרכי עבודה

- כדי להגשים ביחד את החלום, על הקבוצה לגבש ולפעול על-פי נורמות התנהגות מסוימות, וגם לבנות דרכי עבודה מתאימות.
- נורמות הן התחייבות לכללי התנהגות שיישעו לקבוצה לעבוד ביחד. הנורמות צריכות להתאים לחברות הקבוצה, ולהיות כאלה שחברותיה יכולות ליישם אותן (הצהרות יפות שאי אפשר לעמוד בהן הן חסרות תועלת).
- דוגמאות לשאלות מתאימות אפשר למצוא במסמך **תעודת זהות: קהילת אקדמיה-כיתה**. דוגמה לניסוח קוד אתי אפשר לראות במסמך **מתווה שיחה: מותאם לקהילת אקדמיה-כיתה**.
- העבודה תתבצע בקבוצות קטנות ומעורבות של מורות/גננות וסטודנטיות. מחצית מהקבוצות יתמקדו בנורמות, ומחציתן בדרכי העבודה. כדאי לתכנן פעילויות מעניינות שיישעו להן בעבודה, ואפשר לחלק בין הקבוצות השונות את תחומי העיסוק הכלולים בכל קטגוריה (נורמות, דרכי עבודה). לדוגמה, חלק מהקבוצות העוסקות בדרכי העבודה יגדירו מתודות שיהיו בשימוש במסגרת המפגש, כמו היועצות וחקר, ואת האופן שבו יתנהלו; קבוצות אחרות ידונו בדרכי העבודה נוספות כמו תיעוד, תקשורת, תפקידים.
- הקבוצה העוסקות במתודות של עבודה שיתופית תוכל להיעזר במסמך **מתווה שיחה: מותאם לקהילת אקדמיה-כיתה**, ולבחון אם הוא מתאים לקהילה כפי שהוא, או שהוא דורש התאמה או שינוי.
- חשוב שהנורמות תהיינה מפורטות כמה שאפשר.
- אשר לדרכי העבודה - לעיתים קשה לתכנן מראש לפרטי פרטים, ובכל זאת כדאי לגבש כיוונים התחלתיים, להתנסות בהם בחודש הראשון, ואז לדייק אותם.

שלב 3 בתרשים | דיון בנורמות וגיבוש נורמות לקהילה

- כל אחת מהקבוצות שעסקה בנורמות תשתף ברשימות שבנתה, והקבוצות האחרות יסיפו, יעירו, יעלו הסתייגויות וכו', עד שיגובש מסמך שמקובל על כל חברות הקהילה.
- ההסכמה על הנורמות היא חשובה, וכך גם תיעודן. לכן אין להאיץ בקבוצה יתר על המידה, ואם נדרש זמן נוסף - לאפשר זאת.
- חשוב שהמנחות ינכיחו לאורך כל השנה את הנורמות שההוסכם עליהן; במקרה הצורך אפשר יהיה גם לשנותן.

שלב 4 בתרשים | דיון בדרכי העבודה וחיבור למתווה שיחה

- גם בהקשר זה חשוב להגיע להסכמות בקבוצה.
- חשוב לשוחח על מתווה השיחה. קבוצות שעבדו עם המתווה יציגו אותו ואת השינויים שלדעתן כדאי להטמיע בו.

שלב 5 בתרשים | סימולציית היועצות

בשלב זה כדאי להתנסות בשיחת היועצות. המנחות יחליטו מי תציג את המקרה - הן או אחת המשתתפות. סימולציה תאפשר לחברות לתרגל את הפרקטיקה, ותפחית חרדה בהמשך. חשוב להתאמן על ההבדל בין שאלות הבהרה לשאלות העמקה, להבין את ההבדל בין עובדה לפרשנות, להתאמן בשיח לא שיפוטי ובדיון מכבד ועמוק, בתרגול ממשי למצוא חלופות בלי לבטל את האפשרות שהובאה, וכך הלאה. למנחות יש תפקיד חשוב: לשקף במהלך הדיון לחברות אם הן פועלות על פי המתווה ועל פי הנורמות לשיח שהוגדרו קודם לכן.

שלב 6 בתרשים | מסקנות וסיכום חויתי ("צ'ק אאוט")

בסיכום המפגש חשוב לערוך רפלקציה על התהליך שהתקיים, על הדינמיקות שנוצרו, על התחושות האישיות ועל מחשבות להמשך. עוד חשוב להגדיר אילו פעולות ייעשו בין המפגשים (תיעוד, הפצה, הכנה למפגש הבא וכד').

